

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Факультет історії та права

Кафедра державно-правових дисциплін та адміністративного права



АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОГО ПРАВА

СИЛАБУС

2019 – 2020 навчальний рік

Силабус з Актуальні проблеми трудового права розроблений відповідно до освітньої програми «Право» підготовки фахівця другого (магістерського) рівня та згідно навчального і робочого навчального планів.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права.

Протокол від «29» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Є.Ю. Соболев)
(ініціали та прізвище)

Розробник: Соболев Євген Юрійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Ел. адреса: 81sobol@gmail.com

Контактний телефон: 0951256948

Графік консультацій: середа о 12.40

1. Опис навчальної дисципліни

Назва дисципліни:	Актуальні проблеми трудового права
Код навчальної дисципліни за ОПП:	ОПП ПП ВД/Б1 2.1.1.4
Спеціальність:	081 Право
Освітньо-професійна програма:	Право
Рівень вищої освіти:	Другий (магістерський)
Форма навчання:	Денна
Курс:	1-й
Семестр:	2-й
Тип дисципліни	Вибіркова
Кількість кредитів	5
Блоків (модулів)	2
Загальна кількість годин	150
Тижневих годин для денної форми навчання	3
Лекції	20 год.
Практичні, семінарські	34 год.
Самостійна робота	96
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо)	-
Вид підсумкового контролю:	Залік
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	«Методологія та організація наукових досліджень», «Актуальні проблеми теорії права», «Юридичний механізм захисту прав людини», «Актуальні проблеми адміністративної відповідальності».

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Актуальні проблеми трудового права» полягає в поглибленні теоретичних знань у сфері правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин та формуванні у студентів практичних навичок застосування правових норм, що регламентують ці відносини.

Завдання курсу:

- сформувати у студентів базові знання відносно історичного становлення законодавства про працю, основах філософії, політики та соціології трудового права, сучасних тенденціях його розвитку в Україні та зарубіжних країнах;
- дати студентам всебічні і ґрунтовні знання щодо основних прийомів практичного застосування норм трудового права в конкретних ситуаціях, з умінням надавати конкретну юридичну оцінку та висувати пропозиції стосовно використання конкретних норм трудового права тощо.
- навчити студентів самостійно аналізувати та робити висновки щодо умов, порядку застосування суперечностей законодавства про працю, вирішенні юридичних колізій і подоланні прогалин у трудовому праві з використанням різних видів і форм судової практики;
- вироблення принципово нового підходу до оцінки ролі і значення людини в системі трудових відносин з урахуванням норм національного та міжнародного трудового права;
- привити навички юридично грамотного складання трудових договорів (контрактів), локальних нормативних правових актів, колективних договорів, вміння перевіряти відповідні кадрові документи і складати за результатами перевірки юридичні висновки.

3. Компетентності та результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі фахові компетентності:

- здатність визначати і висловлювати власні позиції щодо - використовувати знання з трудового права України в юридичній практиці;
- здійснювати самостійні наукові дослідження через вивчення, опис, пояснення трудових правовідносин, формулювати, висловлювати й обґрунтовувати власні наукові позиції;
- проявляти творчий підхід в розробці ідей і досягненні цілей досліджень, навчання, професійної та трудової діяльності діяльності;
- володіти концептуальними знаннями, що формують сучасну термінологію науки трудового права;
- визначати фактори, які обумовлюють виникнення дисциплінарних правопорушень на підприємствах, установах,

організаціях;

- знати нормативно-правові основи міжнародного трудового права;
- критично осмислювати й логічно розв'язувати проблемні аспекти в трудових (індивідуальних, колективних) спорах, що потребують міждисциплінарних підходів, оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/ недостатньої інформації та/або суперечливих вимог;
- визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, аналізувати трудові договори, контракти, порушення під час їх розірвання;
- формувати правові позиції й належним чином обґрунтовувати їх, посилаючись на норми трудового законодавства та положення міжнародного трудового права;
- застосовувати положення локальних правових актів під час розв'язання індивідуальних та колективних трудових спорів, дострокового розірвання трудового договору, притягнення працівників до матеріальної та дисциплінарної відповідальності;
- свідомо реалізовувати конституційні права та обов'язки громадянина України, мати активну громадянську позицію;
- поважати честь і гідність людини, діяти згідно з вимогами професійної етики;
- систематично підвищувати рівень професійної компетентності, у т. ч. самостійно, продовжувати навчання з високим ступенем автономії.
- конструктивно взаємодіяти з колегами, експертами, у т. ч. з інших галузей знань, узгоджувати дії у процесі спільної діяльності під час навчання, виконання професійних обов'язків, вирішуючи складні правові питання.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

- розуміння основних історичних етапів становлення та розвитку трудового законодавства;
- здатність аналізувати і порівнювати вітчизняні та зарубіжні теорії трудового права, розвивати основи таких нових міждисциплінарних напрямів як філософія трудового права, трудово-правова політика;
- вміти аналізувати нормативно-правові акти у відповідних сферах трудових відносин та висловлювати власну позицію щодо їх систематизації та відповідного структурування законодавства;
- мати активну громадянську позицію, виявляти та адекватно реагувати на факти порушення чинних національних та міжнародно-правових актів, що регулюють трудові правовідносини;
- вміння проводити науково-правові дослідження з проблем трудового права;
- вміти виокремлювати дискусійні положення в нормативно-правовому регулюванні у сфері праці;

- дотримання академічної доброчесності;
- вміння доцільно і правильно використовувати адміністративну термінологію;
- аналізувати теорії, концепції, наукові підходи становлення та подальшого розвитку трудового права;
- дотримання професійних стандартів, професійної етики, у т. ч. щодо нерозголошення конфіденційної інформації;
- усвідомлення необхідності у самовдосконаленні, систематичному підвищенні професійного рівня;
- уміння розробляти локальні акти, відповідно до специфіки та напрямів діяльності підприємств, установ та організацій;
 - здатність ефективно працювати в команді за узгодженим планом, оцінювати та коригувати його, своєчасно та якісно виконувати доручення, виявляти ініціативу;
 - здатність надавати консультації з приводу профілактики дисциплінарних проступків та попередження травматизму на виробництві;
 - уміння організувати правопросвітницькі заходи з метою підвищення рівня правової культури населення, розробити навчально-методичні матеріали;
 - здатність аналізувати сучасний стан впровадження організаційно-правових засобів визначених в стратегічних та державних програм розвитку, які стосуються працевлаштування населення;
 - здатність аналізувати та узагальнювати судову практику та діяльність Комісій по трудовим спорам.

4. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Тиж./ дата/ год.	Тема, план	Форма діяльності (заняття)	Самостійна робота, завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
------------------------	------------	----------------------------------	-----------------------------------	----------------	---------------------

Тиж. 1. 03.02- 09.02 4 акад. год.	Модуль 1 Тема 1. Історичні та теоретичні проблеми трудового права	Лекція	1. Дискусійні точки зору на поняття трудового права та історію його становлення. 2. Погляди на предмет трудового права. Метод трудового права. 3. Види функцій трудового права. 4. Система трудового права, її структура. Система трудового законодавства та тенденції її розвитку. 5. Джерела трудового права. 6. Основні принципи трудового права. 12 год.	1	До 25.04
	Тема 2. Професійні спілки як суб'єкт трудового права	Лекція	1. Проблеми правового статусу профспілок як суб'єктів трудового права 2. Функції та компетенція профспілок у сфері захисту трудових прав 3. Роль профспілкових органів у виникненні, зміні і припиненні трудових прав 4. Проблеми діяльності профспілок та шляхи їх вирішення 12 год.	1	До 25.04
Тиж. 2. 10.02- 16.02 4 акад. год.	Тема 1. Історичні та теоретичні проблеми трудового права 1. Наукові погляди на становлення трудового права як окремої галузі права. 2. Межі предмету трудового права. 3. Система трудового права, її структура. 4. Формування джерел трудового права	Семінарське заняття		1	

Тиж. 3. 17.02-23.02 4 акад. год.	Тема 2. Професійні спілки як суб'єкт трудового права 1. Проблеми правового статусу профспілок як суб'єктів трудового права 2. Функції та компетенція профспілок у сфері захисту трудових прав 3. Роль профспілкових органів у виникненні, змінні і припиненні трудових прав 4. Проблеми діяльності профспілок та шляхи їх вирішення	Семінарське заняття		1	
Тиж. 4. 24.02-01.03 2 акад. год.	Модуль 2. Тема 3. Проблеми правового регулювання оплати праці	Лекція	1. Поняття, структура та особливості заробітної плати 2. Функції заробітної плати 3. Системи оплати праці 12 год.	1	До 25.04
Тиж. 5. 02.03-08.03 4 акад. год.	Тема 3. Проблеми правового регулювання оплати праці 1. <i>Поняття, структура та особливості заробітної плати</i> 2. <i>Функції заробітної плати</i> 3. <i>Мінімальна заробітна плата як державна соціальна гарантія</i> 4. <i>Системи оплати праці</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 6. 09.03-15.03 4 акад. год.	Тема 4. Нетипові форми зайнятості	Лекція	1. Загальна характеристика аутсорсінгу, аутстафінгу та позикової праці 2. Дистанційні трудові відносини 3. Дистанційна форма зайнятості з використанням новітніх технологій 4. Надомна праця	1	До 25.04

			12 год.		
Тиж. 7. 16.03- 22.03 4 акад. год.	Тема 4. Нетипові форми зайнятості <i>1.Проблемні аспекти правового регулювання нетипових форм зайнятості.</i> <i>2. Формування нетипових форм зайнятості в зарубіжних країнах та міжнародних актах.</i> <i>(частина I)</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 8. 23.03- 29.03 2 акад. год.	Тема 4. Нетипові форми зайнятості <i>1.Загальна характеристика окремих форм нетипової зайнятості.</i> <i>2. Дистанційність зайнятості.</i> <i>3. Перспектива запровадження нетипових форм зайнятості в оновленому Трудовому кодексі.</i> <i>(часть II)</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 9. 30.03- 05.04 4 акад. год.	Тема 5. Трудові договори: проблеми укладання та розірвання	Лекція	<ol style="list-style-type: none"> 1. Види трудових договорів. 2. Оновлення змісту та форми трудового договору. 3. Проблемні аспекти, які виникають під час укладення трудового договору. 4. Проблемні аспекти, які виникають під час 	1	До 25.05

			розірвання трудового договору. 12 год.		
Тиж. 10. 06.04- 12.04 4 акад. год.	Тема 5. Трудові договори: проблеми укладання та розірвання <i>1.Поняття, форма, зміст трудового договору;</i> <i>2.Трудові договори та нетипові форми зайнятості;</i> <i>3. Дискримінація в трудовому праві. (частина I)</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 11. 13.04- 19.04 2 акад. год.	Тема 5. Трудові договори: проблеми укладання та розірвання <i>1.Розірвання трудових договорів та поновлення на роботі. (частина II)</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 12. 20.04- 26.04 2 акад. год.	Тема 6. Інспекція з охорони праці	Лекція	1. Правове регулювання діяльності Інспекції з охорони праці. 2. Правовий статус Інспекції. 3. Санкції Інспекції. 12 год.	1	До 25.05
Тиж. 13. 27.04- 03.05 4 акад. год.	Тема 6. Інспекція з охорони праці <i>1.Інспекційна діяльність Інспекції з охорони праці.</i> <i>2. Повноваження Інспекції з охорони праці.</i> <i>3. Вагомість санкцій Інспекції з охорони праці.</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 14. 04.05- 10.05	Тема 7. Особливості розслідування нещасних випадків на виробництві	Лекція	1. Поняття та особливості нещасних випадків на виробництві. 2. Суб'єкти та порядок розслідування нещасних	1	

2 акад. год.			випадків на виробництві 3. Недоліки механізму розслідувань нещасних випадків на виробництві 4. Судова практика розгляду справ щодо нещасних випадків на виробництві 12 год.		
Тиж. 15. 11.05-17.05 4 акад. год.	Тема 7. Особливості розслідування нещасних випадків на виробництві 1. <i>Види нещасних випадків на виробництві.</i> 2. <i>Професійні захворювання.</i> 3. <i>Діяльність комісії по розслідуванню нещасних випадків на виробництві.</i> 4. <i>Недоліки розслідування нещасних випадків на виробництві.</i>	Семінарське заняття		1	
Тиж. 16. 18.05-24.05 4 акад. год.	Модуль 3 Тема 8. Правове регулювання матеріальної відповідальності	Лекція	1. Особливості підходів до видів матеріальної відповідальності суб'єктів трудових правовідносин 2. Підстави матеріальної відповідальності за трудовим правом 3. Визначення розміру шкоди, заподіяної працівником, та порядок її відшкодування 12 год.	1	До 25.05
Тиж. 16. 25.05-31.05 4 акад. год.	Тема 8. Правове регулювання матеріальної відповідальності 1. <i>Особливості підходів до видів матеріальної відповідальності суб'єктів трудових правовідносин</i> 2. <i>Підстави матеріальної відповідальності за трудовим</i>	Семінарське заняття		1	

	<p><i>правом</i></p> <p>3. Визначення розміру шкоди, заподіяної працівником, та порядок її відшкодування</p>				
--	---	--	--	--	--

5. Політика виставлення балів. Вимоги викладача.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, підсумкового контролю (максимум 100 балів).

Поточний контроль - це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажанням підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

Критерії оцінювання	
Усних відповідей:	Письмових завдань:
<ul style="list-style-type: none"> - повнота розкриття питання; - логіка викладання, культура мови; 	<ul style="list-style-type: none"> - повнота розкриття питання; - цілісність, системність, логічність, уміння

<ul style="list-style-type: none"> - емоційність та переконаність; - використання основної та додаткової літератури; - посилання на норми чинного законодавства; - аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки. 	<ul style="list-style-type: none"> формулювати висновки; - акуратність оформлення письмової роботи.
---	---

Види робіт	Бали
Виступ з питань певної теми модуля на семінарському занятті	до 5 балів
Доповнення протягом семінарського заняття з певної теми модуля	до 3-х балів
Контрольна роботи з тем модуля	до 5 балів
Виконані завдання самостійної роботи з тем модуля (з урахуванням якості і повноти виконання завдання)	до 10 балів
Участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, участь в конкурсах тощо).	до 10 балів

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів НПА);
- списування та плагіат.

Розподіл балів

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «**Актуальні проблеми трудового права**», є сумою балів за виконання практичних завдань та самостійну роботу плюс бали, отримані під час іспиту.

Поточний контроль знань									Сума
Модуль №1			Модуль №2			Модуль №3			
Теми 1-2	Сам. роб.	МКР 1	Теми 3-7	Сам. роб.	МКР 2	Тема8	Сам.раб	МКР3	
20	10	7	20	10	7	9	10	7	100

Студент, який не з'являвся на заняття (незалежно від причин), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право пройти поточний контроль під час консультацій.

6. Підсумковий контроль

З означеної дисципліни передбачена така форма підсумкового семестрового контролю, як екзамен, який проводиться в усній формі.

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності та залікову книжку магістра.

Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, магістр обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

Питання до заліку

1. Поняття трудового права та історія його становлення.
2. Предмет трудового права. Метод трудового права.
3. Функції трудового права.
4. Система трудового права, її структура. Система трудового законодавства та тенденції її розвитку.
5. Джерела трудового права.
6. Основні принципи трудового права.
7. Проблеми правового статусу профспілок як суб'єктів трудового права
8. Функції та компетенція профспілок у сфері захисту трудових прав
9. Роль профспілкових органів у виникненні, змінні і припиненні трудових прав
10. Проблеми діяльності профспілок та шляхи їх вирішення
11. Поняття, структура та особливості заробітної плати
12. Функції заробітної плати
13. Мінімальна заробітна плата як державна соціальна гарантія
14. Системи оплати праці
15. Загальна характеристика аутсорсінгу, аутстафінгу та позикової праці
16. Загальна характеристика аутстафінгу
17. Загальна характеристика позикової праці
18. Дистанційні трудові відносини
19. Дистанційна форма зайнятості з використанням новітніх технологій
20. Надомна праця
21. Особливості підходів до видів матеріальної відповідальності суб'єктів трудових правовідносин
22. Підстави матеріальної відповідальності за трудовим правом
23. Визначення розміру шкоди, заподіяної працівником, та порядок її відшкодування
24. Поняття переведення на іншу роботу
25. Тимчасові переведення з ініціативи власника в інтересах виробництва
26. Постійні переведення з ініціативи власника, які допускаються замість звільнення
27. Переведення у разі змін в організації виробництва і праці
28. Переведення внаслідок негативних результатів атестації

- 29.Тимчасові та постійні переведення в інтересах працівника
- 30.Інститут компенсацій в системі трудового права
- 31.Компенсації в зв'язку з направленням працівників в іншу місцевість
- 32.Компенсації при службових відрядженнях
- 33.Визначення професійного захворювання та критерії відмінності його від нещасного випадку на виробництві
- 34.Правова характеристика переліку професійних захворювань
- 35.Повноваження та обов'язки роботодавця у розслідування професійних захворювань
- 36.Правові наслідки встановлення у працівника професійного захворювання
- 37.Причини нещасних випадків і професійних захворювань, їх класифікація
- 38.Порядок розслідування нещасних випадків
- 39.Спеціальне розслідування нещасних випадків
- 40.Встановлення зв'язку захворювання з умовами праці, розслідування причин та облік випадків хронічних професійних захворювань
- 41.Повідомлення про професійне захворювання (отруєння)

7. Література для вивчення дисципліни

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про зайнятість населення : Закон України від 01.03.1991 № 803-ХІІ : за станом на 13.06.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14. – Ст. 170.
3. Про Положення про Державну інспекцію України з питань праці : Указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 386/2011.
4. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375.
5. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст.668.
6. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. № 3356-ХІІ // (Відомості Верховної Ради України. – 1993 – № 36. – Ст.361.

Основна:

1. Трудове право України: підручник. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко, І.П. Жигалкін та ін. – Х. : Право, 2014. – 760 с.
2. Трудове право : підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2019. – 544 с.
3. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 472 с.
4. Корнеєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 112 с.
5. Дмитренко, Ю.П. Трудове право України : підручник / Ю.П.Дмитренко. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — 624 с.

Додаткова:

1. Трудові спори : законодавство, коментар, судова практика / Упорядника: В.А.Скоробагатько, М.І.Федишин. – К.: Істина, 2000. – 432 с.
2. Трудове право: підручник / М.І. Іншин, В.І. Щербина, Д.І. Сіроха та ін.; за ред. проф. М.І. Іншина та доц. В.І. Щербини. – Х.: НікаНова, 2012. – 560 с. 5. Курс порівняльного трудового права: підручник / Іншин М. І., Мацюк А.Р., Соцький А.М., Щербина В.І. / За ред. акад. А.Р. Мацюка. – Х.: НікаНова, 2011. – 980 с.
3. Трудове право: підручник [для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.В. Жернаков, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко, та ін.; за ред. В.В. Жернакова. – Х.: Право, 2012. – 496 с.
4. Занфірова Т.А. Трудове право як синергетична система // [Електронний ресурс] / Т.А. Занфірова // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2010. – № 3 – С. 74-79. 13. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / Б. С. Сличинський, І. В. Зуб, В. Г. Ротань. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: А.С.К., 2000. – 1072 с. – (Економіка. Фінанси. Право).
5. Трудове право України: опорний конспект лекцій [Текст]: опорний конспект лекцій / Б. С. Беззуб, О. М. Міхатуліна; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2007. – 344 с.
6. Трудове право України: Підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. – 2-ге вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 559 с.
7. Трудовое право: ученик / В.И. Семенов, Г.А. Василевич, Г. Б. Шишко и др.; под общ. Ред. В.И. Семенова. – 3-е изд., перераб. И доп. – Мн.: Амалфея, 2006. – 784 с.
8. Іншин М.І. Трудове право України: підручник / М. І. Іншин, В.І. Щербина. – Харків: Диса Плюс, 2014. – 500 с.

Інформаційні ресурси:

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main	Сайт Верховної Ради України (законодавство)
http://pravoua.com.ua/	Сайт журналу «Право України»
http://www.ligazakon.ua/	Головний правовий портал України
http://www.ccu.gov.ua	Сайт Конституційного Суду України
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського